

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

\_\_\_\_\_

“ \_\_\_ ” \_\_\_\_\_ 20\_\_ р.

**ВИПУСКНА РОБОТА**

**на здобуття освітнього ступеня бакалавра**

зі спеціальності «Фінанси та кредит»

за темою:

Оцінка ефективності діяльності комерційного банку

**Виконавець:**

студентка кредитно-економічного факультету

Приходна Ксенія Володимирівна

**Науковий керівник:**

к.е.н., доцент

Сирчин Олександр Леонідович

Одеса 2017

## АНОТАЦІЯ

випускної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавра  
Приходної Ксенії Володимирівни  
«Оцінка ефективності діяльності комерційного банку»

Одеський національний економічний університет  
м. Одеса, 2017 рік

Випускна робота складається з 3 розділів.

У роботі розглядаються наступні питання: теоретичні основи оцінки ефективності діяльності комерційного банку, науково-практична оцінка ефективності діяльності банку ПАТ «ПУМБ», основні напрямки покращення ефективності діяльності комерційного банку.

Методологічну та теоретичну основу роботи складають існуючі розробки українських та зарубіжних науковців, законодавчі та нормативні акти Верховної Ради України, Національного банку, внутрішньобанківські інструкції.

В роботі докладно розглянуто теоретичні основи ефективності діяльності комерційного банку. Наведені методи оцінки ефективності банківської діяльності та доцільність вибору кожного з них. Надано аналіз динаміки та структури активів, пасивів та фінансових результатів діяльності ПАТ «ПУМБ». Розглянуто основні положення забезпечення ефективності діяльності банку. Визначено фактори, що впливають на ефективність банківської діяльності. Охарактеризовано напрямки забезпечення ефективності банківської діяльності. Описано стратегію забезпечення ефективності діяльності банку. Сформовані рекомендації щодо шляхів підвищення рівня ефективності діяльності ПАТ «ПУМБ», в тому числі: шляхів збільшення ліквідності, фінансової стійкості та прибутковості комерційного банку.

**Ключові слова:** банк, ефективність банківської діяльності, забезпечення ефективності.

## ANNOTATION

of graduation work for obtaining of educational baccalaureate  
Prykhodna Kseniia  
«Estimation of efficiency of activity of commercial bank»

ODESSA NATIONAL ECONOMIC UNIVERSITY  
Odessa, 2017

Diploma work consists of 3 sections.

The followings questions are in-process examined: theoretical bases of estimation of efficiency of activity of commercial bank, scientific and practical estimation of efficiency of activity of bank PJSC «PUMB», basic directions of improvement of efficiency of activity of commercial bank.

Methodological and theoretical basis of work is made by existent developments of the Ukrainian and foreign research workers, legislative and normative acts of Verkhovna Rada of Ukraine, National bank, and interbank instructions.

Theoretical bases of efficiency of activity of commercial bank are thoroughly considered. It is resulted methods of estimation of efficiency of bank activity and expedience of choice each of them. The analysis of dynamics and structure of assets, passive voices and financial results of activity is given (on the example of PJSC «PUMB»). The basic provisions of ensuring the performance of banks is discuss. The main factors affecting the efficiency of banking are determined. Directions of providing banking efficiency and strategy of providing banking efficiency are described. There were formed recommendations in relation to the ways of increase of level of efficiency of activity PJSC «PUMB»: ways of increase of liquidity, financial firmness and profitability of commercial bank.

**Keywords:** Bank, efficiency of banking, providing efficiency.

## ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ.....	5
1.1. Теоретичні засади дослідження ефективності діяльності комерційного банку.....	5
1.2. Методи оцінки ефективності діяльності комерційного банку.....	13
Висновки до розділу 1 .....	23
РОЗДІЛ II. НАУКОВО-ПРАКТИЧНА ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТ «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК»	
2.1. Загальна характеристика діяльності банку.....	26
2.2. Аналіз балансу банку.....	32
2.3. Оцінка економічної ефективності діяльності банку.....	44
Висновки до розділу 2.....	50
РОЗДІЛ III. ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ПОКРАЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ.....	53
3.1. Напрямки забезпечення ефективності діяльності банку .....	53
3.2. Шляхи підвищення рівня ефективності діяльності банку.....	60
Висновки до розділу 3.....	66
ВИСНОВКИ.....	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	73
ДОДАТКИ.....	77

## ВСТУП

Функціонування та розвиток банківських установ та банківської сфери в цілому в наш час відбувається за умов постійно змінюваної загальноекономічної та соціально - політичної ситуації. Це істотно впливає на надійність банківських установ та ефективність виконання ними своїх функцій.

*Актуальність теми.* Від ефективності роботи окремого банку залежить ефективність роботи банківської системи в цілому. Концентруючи значний обсяг фінансових ресурсів і розподіляючи кредитні потоки, комерційні банки відіграють провідну роль у забезпеченні розвитку економіки. На макрорівні низька ефективність посередництва між власниками вільних коштів та тими, хто їх потребує призведе до малих темпів економічного зростання або ж навіть до його відсутності. Тому економічна та фінансова міць країни не в останню чергу залежить від ефективності роботи банківської системи. На мікрорівні низька ефективність свідчить про нижчу конкурентоспроможність банку. Саме тому, банки повинні постійно підвищувати ефективність своєї діяльності. Дослідженню економічної ефективності банківської діяльності привертають увагу багато вітчизняних і зарубіжних науковців та практиків, таких як: І.Г. Брітченко, Н.Р. Галайко, В.М.Кочетков, С.О. Хайлук, О. Мертен, В.М. Диба, Д.В. Шараєвський, Л.М. Прийдун, С.Ю. Буевич, А.М. Герасимович, Л.І. Дмитришин, А.В. Буряк, Л. Рассел Акофф, Дж. Сінкі. Науковці вивчають окремі аспекти забезпечення ефективності банківського бізнесу або ж аналізують окремі інструменти її досягнення.

*Метою випускної роботи* є оцінка ефективності діяльності окремого банку та розробка на цій основі рекомендацій щодо підвищення ефективності діяльності обраної банківської установи.

*Завдання випускної роботи.* Для досягнення поставленої мети в дипломній роботі передбачено постановку та вирішення таких завдань:

- дослідити теоретичні засади дослідження ефективності діяльності комерційного банку;

- дослідити методи оцінки ефективності діяльності комерційного банку;
- надати загальну характеристику діяльності банку;
- проаналізувати баланс банку;
- оцінити економічну ефективність діяльності банку;
- обґрунтувати напрямки забезпечення ефективності діяльності банку;
- запропонувати шляхи підвищення рівня ефективності діяльності банку.

*Об'єктом дослідження* є фінансово-господарська діяльність банку як господарюючого суб'єкту та фінансового посередника, ефективність діяльності банку та усіх процесів, пов'язаних з нею.

*Предметом дослідження* є теоретичні засади та методичні підходи для дослідження ефективності діяльності комерційного банку.

*Методи дослідження.* Методологічною основою проведення дослідження є системний підхід до вивчення процесів функціонування комерційних банків, а також ряд інших загальнонаукових і спеціальних методів, які дозволили здійснити комплексне дослідження процесу оцінювання ефективності та вирішити поставлені науково-прикладні завдання. Методика дослідження базується на спостереженні, характеристиці та вимірюванні об'єктивних економічних явищ, опрацюванні, аналізі та узагальненні отриманих результатів за допомогою статистичних, математичних методів, методів структурного аналізу і прогнозування.

*Інформаційну базу* випускної роботи склали дані нормативно-правових актів України та офіційних матеріалів Національного банку України; учбова література, яка присвячена оцінці фінансово-господарської діяльності банків; дані, що опубліковані у наукових роботах вітчизняних і зарубіжних вчених, періодичних виданнях, а також у звітності окремих українських банків.

## ВИСНОВКИ

Метою випускної роботи є оцінка ефективності діяльності ПАТ «ПУМБ» за період 01.01.2015 – 01.01.2017рр. Для досягнення поставленої мети в дипломній роботі були вирішені наступні завдання: вивчення теоретичних засад дослідження ефективності діяльності банку та методів її оцінки; аналіз балансу банку; оцінка економічної ефективності діяльності банку; розробка рекомендацій щодо напрямків забезпечення ефективності діяльності банку та шляхів підвищення рівня ефективності діяльності банку. Методами дослідження слугували: аналіз, синтез, індукція, моделювання, метод порівняння та графічний метод.

В ході дослідження було виявлено, що категорія «ефективність» охоплює співвідношення результатів і витрат і представляє собою відносний ефект і показник. Під ефективністю діяльності слід розуміти здатність забезпечити таку роботу суб'єкта, при якій максимально досягатимуться цілі його функціонування з найменшими витратами. Після аналізу різних дефініцій можна зробити висновок, що ефективність банківської діяльності - це здатність банку організувати управління власними активами та пасивами таким чином, щоб досягти зниження рівня ризикованості функціонування банку, забезпечити стабільну прибутковість та підвищення ринкової вартості банку.

Обов'язковою умовою успішного функціонування банку є ефективне управління його діяльністю, яке неможливе без розробки стратегії розвитку та моделей оцінки досягнення цілей банку. Одним із головних завдань впровадження стратегії є реорганізація організаційної структури банку, виділення центрів відповідальності. Для оцінки банківської ефективності використовують наступні методи: метод фінансових коефіцієнтів та техніко-економічних показників; параметричні методи; непараметричні методи; рейтинговий аналіз. Дослідження за допомогою формули Дюпона має деякі недоліки, такі як: використання лише чотирьох показників. Загалом,

методики оцінювання ефективності діяльності банків постійно розвиваються і вдосконалюються разом із розвитком банківських систем, у методику оцінки включаються нові фактори впливу і нові складові.

З моменту створення у 1991 р. банк постійно розширювався, розвивався у багатьох напрямках та постійно закріплювався на ринку. На сьогодні діяльність ПАТ «ПУМБ» зосереджена на комерційних, роздрібних та інвестиційно-банківських операціях. Банк має безліч українських та міжнародних відзнак та нагород. До системи управління банку входять: загальні збори акціонерів, спостережна рада банку, правління, департамент внутрішнього аудиту, кредитна рада, 7 комітетів.

Аналіз балансу банку та економічної ефективності діяльності банку показав, що за 2015- 2016рр спостерігається розширення діяльності банку, власного капіталу достатньо для стабільного функціонування банку, але банк отримує недостатньо прибутку для розвитку, покриваються лише витрати банку. Діяльність банку у 2015 році є неефективною. Спостерігається зменшення ефективності депозитної політики, ефективності використання платних ресурсів та використання можливостей по залученню ресурсів з інших джерел. Кредитна діяльність банку має тенденція до звуження. Збільшуються витрати на формування резервів. Загалом банку отримав збиток у розмірі 2 155 450 тис грн. На такий результат вплинули наступні фактори: погіршення стійкості національної валюти; підвищення рівня інфляції; нестабільна політична ситуація; зменшення рівня доходів юридичних і фізичних осіб, зменшення довіри населення до банківської системи. У 2016 році спостерігається покращення діяльності банку. Значно зросла орієнтація банку на нетрадиційні операції. Джерелами отримання прибутку стали насамперед: чистий процентний та комісійний доходи, зменшуються витрати на формування резервів та інші збитки банку. Спостерігається збільшення ефективності використання наявних ресурсів та капіталу. Загалом банк отримав прибуток у розмірі 447 574 тис.грн. На такий



результат вплинули такі фактори: закріплення національної валюти; зменшення конкурентів на ринку; збільшення довіри населення до банків; клієнтоорієнтованість банку; покращується стратегію розвитку банку; покращення технологій банку; ефективна маркетингова діяльність банку.

Забезпечення стабільної прибутковості банківської діяльності означає утворення передумов для протистояння кризовим явищам та ефективного посередництва у русі грошових коштів; скорочення або уникнення збитків у банківській сфері навіть за складних економічних умов та забезпечення стійкості банку на фінансовому ринку. Для забезпечення стабільної прибутковості діяльності ПАТ «ПУМБ» були надані рекомендації щодо: покращення депозитної бази банку; удосконалення організаційної структури банку; розробки фінансової стратегії розвитку; впровадження інновацій; розширення зв'язків з іншими суб'єктами ринку; вдосконалення маркетингової стратегії банку. Важливим є структуризація активів та пасивів, а саме: конвертування недоходних активів; продаж нерентабельних активів; перерозподіл високоліквідних активів. Рекомендовано також підвищити кваліфікаційні вимоги до посадових осіб, вдосконалити програми для забезпечення необхідної кваліфікації робітників.

Важливим процесом є формування стратегії забезпечення ефективності діяльності банку. При її формуванні слід виходити із загальної стратегії розвитку, а також враховувати зміст інших стратегій банку, що дасть змогу підвищити дієвість організаційно-економічного механізму забезпечення ефективності діяльності банку. Так як, організаційна структура банку включає багато підрозділів, то за кожним етапом реалізації стратегії рекомендовано закріпити відповідальний підрозділ банку. Активну участь беруть комітет з управління активами і пасивами, центри прибутку і витрат, Рада і Правління банку. Діяльність центру прибутку спрямована на максимізацію прибутку, центру витрат - на мінімізацію витрат. Рекомендовано створити Комітет з підвищення ефективності роботи банку,

до компетенції якого входить: внесення пропозицій керівництву банку; визначення порядку взаємодії центрів відповідальності; розроблення та обґрунтування пропозицій щодо оптимізації фінансової структури банку.

В ході дослідження запропоновано 3 напрямки підвищення ефективності діяльності: зростання доходів; зниження витрат та зниження ризиків. Якщо це напрямок зростання доходів, то запропоновано залучати більше позичальників та нарощувати свій кредитний потенціал за рахунок збільшення обсягу залучених ресурсів. Якщо це напрямок зниження витрат, то рекомендовано наступні заходи: підвищення контролю за виконавчою дисципліною персоналу; створення єдиних стандартів господарських витрат; підвищення ефективності використання і контролю віддачі від маркетингових і рекламних заходів; посилення контролю щодо представницьких витрат; перегляд оренди; автоматизація процесів; використання системи аутсорсингу.

Загалом, для досягнення високої прибутковості банку рекомендовано: збільшити об'єм власних коштів банку; підвищити рівень професіоналізму; раціонально й ефективно розміщувати кошти банку; формувати достатній резервний фонд; всебічно вивчати кредитні ризики; розробляти фінансовий план; застосувати додаткові фінансові інструменти. Також слід звернути увагу на такі можливі заходи підвищення ефективності діяльності, як: удосконалення організаційної структури банку, покращення методів навчання персоналу, система мотивації працівників, оптимізація процесу документообігу, удосконалення системи планування та контролю та автоматизація процесів.

Банківська діяльність – специфічна, тому для забезпечення стабільності й високого рівня ефективності її діяльності важливим є дотримання всіх вимог, постійний контроль, аналіз ключових показників, розробка стратегій розвитку банку та використання різноманітних методів оцінки ефективності діяльності.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Арбузов С.Г., Колобов Ю.В., Міщенко В.І., Науменкова С.В. Банківська енциклопедія / – К.: Центр наукових досліджень Національного банку України : Знання, 2011. – 504 с. – (Інституційні засади розвитку банківської системи України).
2. Брітченко І.Г. Функціонування банківського сектору та кредитної кооперації: теорія і практика: монографія за наук. ред. проф. Брітченка І.Г./– Полтава: РВВ ПУЕТ, 2010. – 152 с. (С.8 - 41)
3. Буевич С. Ю. Анализ финансовых результатов банковской деятельности: Уч. пособие / С.Ю. Буевич, О.Г. Королев. – М.:КНОРУС, 2004. – 160 с.
4. Буряк А., Метод фінансових коефіцієнтів як інструмент оцінки ефективності діяльності українських банків/ А.В.Буряк // Гроші, фінанси і кредит. – 2012. – С. 61-64.
5. Вільна енциклопедія [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/>
6. Вовчак О. Д. Банківська справа: Навч. посібник / О. Д. Вовчак, Н.М. Руцишин. - Львів : Новий світ-2000, 2008. - 560 с.
7. Воронін О. Визначення показників економічної ефективності виробництва на основі модифікації ресурсного підходу /О. Воронін // Економіка України. – 2007. – № 10. – С. 29-37.
8. Галайко Н. Р. Методичні підходи до формування та реалізації стратегії забезпечення ефективності діяльності банку // Регіональна економіка. - 2008. - №4. – С. 132-140.
9. Галайко Н.Р. Система оцінки ефективності діяльності банку / Н.Р. Галайко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб.наук.праць / УАБС НБУ.- Суми, 2006. – Т.16. – С. 200- 210

10. Герасимович А.М., Алексеєнко М.Д., Парасій-Вергуненко та ін., за ред. Герасимовича А.М. Аналіз банківської діяльності: Підручник – К. : КНЕУ, 2004. – 599 с.
11. Грузков И.В., Дотдугева З.С., Довготько Н.А. Словарь - справочник по экономической теории / Под общ. ред. О.Н. Кусакиной. – Ставрополь: ООО ИД ТЭСЭРА., 2014. – 380 с.
12. Диба В. Визначення ефективності банківської діяльності /В. Диба // Формування ринкової економіки. – 2012. - №28.- С. 322-330.
13. Загородній А.Г. Банківська справа: термінологічний словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк. - Львів : Вид-во Нац. ун-ту "Львівська політехніка", 2010. - 508 с.
14. Коваленко В. Ефективність банківської системи в умовах глобальної конкуренції / В. Коваленко // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 5(83).- С.169-176.
15. Косова Т. Д. Аналіз банківської діяльності: навч. пос. [для студ. вищ. навч. закл.] / Т.Д. Косова. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 486 с.
16. Кочетков В. М. Забезпечення фінансової стійкості сучасного комерційного банку теоретико-методологічні аспекти: Монографія. — К.: КНЕУ, 2002. — 238 с.
17. Кузнєцова Л. В. Організація планування фінансової діяльності банку: монографія / Л.В. Кузнєцова, Ю. К. Маслов. – Одеса: Пальміра, 2006. – 193с..
18. Лямець В. Системний аналіз. Вступний курс / В. Лямець, А. Тевяшев. – 2-е вид, перероб. та допов. – Х. : ХНУРЕ, 2004. – 448 с.
19. Офіційний сайт ПАТ «ПУМБ»: [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://pumb.ua/>
20. Офіційний сайт System Capital Management: [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.scm.com.ua/uk/>

21. Прийдун Л. Ключові аспекти забезпечення ефективності банківської діяльності/ Л. Прийдун // Глобальні та національні проблеми економіки. - 2015. - № 3. - с. 763-768.
22. Примостка Л.О. Аналіз банківської діяльності: сучасні концепції, методи та моделі. - К.: КНЕУ, 2002. - 316 с.
23. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс] : Закон України, затверджений Верховною Радою України від 07.12.2000 №2121–III. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
24. Саркісян В. Сутність та зміст поняття «ефективність діяльності комерційного банку» / В. Саркісян // Збірник наук. праць Національного УДПС України, 2009. – № 1. – С. 251-258.
25. Статистичні дані банківської системи України. [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>
26. Стельмах В.С, Міщенко В.І., Крилова В.В., Набок Р.М. Ліквідність банку: окремі аспекти управління та світовий досвід регулювання і нагляду: Науково-аналітичні матеріали. Вип. 11 /. – К.: Національний банк України. Центр наукових досліджень. 2008. – 220 с.
27. Тиркало Р. І. Банківська справа / Р. І. Тиркало // – Тернопіль: Карт - бланш. - 2001. – 314с.
28. Фінансова звітність та примітки до фінансової звітності. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://pumb.ua/>
29. Хайлук С., Новак С.. Особливості вибору методу оцінки ефективності банківської діяльності [Електронний ресурс] / С.Хайлук, С.Новак// Ефективна економіка.-2010.- № 8.- Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=279>
30. Хайлук С. Оцінка ефективності діяльності банків: порівняльний аналіз методів та моделей / С. Хайлук // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – Х. :ХБІ. – 2010. – № 1(8). – с. 112-118.

31. Хайлук С. Оцінка ефективності банківської діяльності на основі методу згортки даних / С. Хайлук // Бизнес-Ин- форм. – 2010. – № 4(2). – С. 99-102.
32. Череп А. Ефективність як економічна категорія [Електронний ресурс] / А. Череп, Є. Стрілець // Ефективна економіка. – 2013. – № 1. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1727>.
33. Шараєвський Д.В. Ефективність діяльності банку та аналіз методів її оцінки / Д.В. Шараєвський // Проблеми впровадження інформаційних технологій в економіці: матеріали VII Міжн. наук.-практ. конф.: в 2 ч., 23-24 квітня 2009. – в Ч.1. – Ірпінь: Національний університет ДПС України, 2009. – С.453-458.
34. Шараєвський Д.В. Ефективність діяльності банківської системи, як запорука сталого економічного розвитку / Д.В. Шараєвський // Економіка та держава: міжн. наук.-практ. журнал. – К.: ТОВ «Редакція журналу «Економіка і держава». – 2011. – №7. – С. 83-86.
35. Шараєвський Д. Інформаційно-аналітична система оцінювання ефективності діяльності комерційних банків [Електронний ресурс] // Д.В. Шараєвський// Ефективна економіка. – 2011. - № 12. - Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=855>
36. Шараєвський Д.В. Методи оцінки ефективності діяльності банків / Д.В. Шараєвський // Формування ринкових відносин в Україні: Зб. наук. праць. – К.: НДЕІ. –2008. – №9 (100). – С. 17-22.
37. Якимова А. М. Проблеми підвищення прибутковості комерційного банку [Електронний ресурс] / А. М. Якимова, І. В. Непийвода.- 2009- Режим доступу:  
[http://eadnurt.diit.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/483/1/YakymovaNepuyvoda\\_26.pdf](http://eadnurt.diit.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/483/1/YakymovaNepuyvoda_26.pdf)